

Сергій ЕСАУЛОВ,
дипломат, здобувач Інституту
міжнародних відносин Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка

ПОЛІТИКА УГОРЩИНИ ЩОДО УКРАЇНИ, АБО «EUROPEAN MENU À LA CARTE»

«Ліберальний світовий лад, що встановився після двох згубних світових війн – не ідеальний, але це найкраще, що ми маємо. Коли ліберальний порядок зазнає руйнувань, інші країни готові штовхнути опори світового устрою. І ми не знаємо, яким буде світ, заснований не на ліберальних цінностях», – так охарактеризував сучасну міжнародну ситуацію федеральний міністр закордонних справ Німеччини Зігмар Габріель (чинний на момент виступу) під час Мюнхенської конференції з питань безпеки 17 лютого 2018 року [1]. За твердженням німецького політика, такі країни, як Росія, Китай, Іран, намагаються змінити частину світу за своїм зразком.

З агресією Росії проти України було зруйновано систему міжнародних відносин, за якої діяло верховенство права, врегулювання спорів невійськовими методами, без застосування сили або погрози. Росія створила новий прецедент безкарності, зухвало порушивши основоположні норми міжнародного права, та показала світу, як можна переписувати лінії кордонів на свій розсуд та «відновлювати історичну справедливість».

Розширення поясу безпеки НАТО на Схід мало стати стримувальним чинником безпеки та недопущення нових конфліктів на всьому континенті Європи, принаймні у відносинах між членами Альянсу. Втім ліберальна філософія НАТО та ЄС деякими членами трактується як довільний вибір найпривабливіших прав та обов'язків у цих міжнародних організаціях, щось на кшталт «menu à la carte». Ще карикатурнішого вигляду така зовнішня політика однієї країни набуває в поєднанні з потужними популіст-

ськими заявами лідерів країни, інспіровані ідеями реваншизму. Саме таке враження складається, якщо проаналізувати поведінку Угорщини в ЄС та НАТО, зокрема в питаннях прийняття іммігрантів, санкцій проти Росії, небажанні Угорщини приєднатися до євросони та мови ультиматумів й відвертого шантажу в рамках відносин України з ЄС та НАТО.

Заяви прем'єр-міністра Угорщини Віктора Орбана у травні 2014 року (акцентуємо – майже одразу після анексії Росією Криму) про створення автономії для 150 тис. етнічних угорців на Закарпатті, сподіваючись на подальше відокремлення українських теренів, що належали Угорщині до Першої світової війни, стали першим неприхованим зазіханням на територіальну цілісність України.

Виявляється, що всі голосування та підтримка Угорщиною в ЄС та НАТО європейського та євроатлантичного курсу України, запровадження безвізового режиму були не стільки продиктовані добросусідською політикою, а скільки просто збігалися до певного моменту з національними інтересами Угорщини. Хотілося, щоб це було помилкове твердження, але факти змушують думати так.

Спіраль напруження у відносинах між Києвом та Будапештом набула відкритого характеру восени 2017 року після прийняття нового Закону України «Про освіту». «Ножем у спину для Угорщини» назвав міністр закордонних справ та зовнішньої торгівлі Угорщини Петер Сіярто Закон України «Про освіту» [2].

Відверто недипломатична термінологія з вуст головного дипломата Угорщини свідчить про неприховано високий ступінь обурення, яке можна кваліфікувати тільки як втручання у внутрішні справи сусідньої країни. П. Сіярто виказав свою прихильність силовому та провокативному шляху досягнення своїх інтересів, байдуже, що такий шлях нашкодив дружнім взаєминам.

Показовим є те, що серед політичних партій Угорщини, як і в більшості населення було одностайне несприйняття українського нововведення. І це не випадково, адже освітній закон стосувався сакральної для зовнішньої політики Угорщини теми прав закордонних угорців.

Українські опозиційні політики та псевдоексперти нарікали на те, що Київ буцімто мав передбачити таку реакцію Будапешта і очікуваний конфлікт, що не забарився, та належним чином підготуватися до такого розвитку ситуації. Насправді, в Україні усі сподівалися, що популістська істерія угорських політиків була частиною передвиборної боротьби і призначалася винятково для закордонних угорців. Відповідно всі розраховували, що ця риторика має тимчасовий характер і припиниться одразу після парламентських виборів 8 квітня 2018 року. Натомість перемога на виборах партії В. Орбана «Фідес» тільки зміцнила цю лінію у відносинах із Києвом.

Упродовж року міністром освіти та науки України Л. Гриневич та міністром закордонних справ України П. Клімкіним було проведено десятки зустрічей на різних рівнях, брифінгів для наших європейських партнерів, особливо в штаб-квартирах ЄС та НАТО. Президент України П. Порошенко приділяв увагу мовному питанню під час усіх контактів з зарубіжними партнерами і на міжнародних форумах. На сесії Парламентської Асамблеї Ради Європи 11 вересня 2017 року Глава держави навіть намагався пояснити українську позицію шістьма мовами.

П. Порошенко назвав неприпустимою ситуацію, коли діти, які належать до національних меншин в Україні, не мають належних знань української мови, що потрібні їм для подальшого навчання в університетах, розбудови кар'єри, самореалізації в Україні. «У Європейській хартії регіональних мов, або мов меншин, яку було ухвалено тут, у Страсбурзі, у листопаді 1992 року, йдеться про те, що усі зобов'язання перед нацменшинами мають виконуватися “без шкоди для викладання офіційної мови (мов) держави”. Впевнений, що положень цієї Хартії мають належно дотримуватись усі, хто її підписав», – підсумував український Президент [3].

«Коли почав працювати в Києві з польськими колегами, то rozumіem wszystko po polsku, I speak English fluently, спокійно и комфортно розговариваю по-руськи, розмовляю українською. Саме це я хочу бачити в регіонах України, де живуть національні меншини. Щоб вони були двомовними, тримовними...», – відповів Президент України П. Порошенко на запитання депутата Парламентської Асамблеї РЄ щодо мовного закону [4].

На превеликий жаль, усі ці спроби української сторони з врегулювання конфліктної ситуації були марними, оскільки Будапешт, окрім виконання своєї забаганки, не хотів слухати і чути від Києва жодних аргументів.

Давати правову оцінку Закону України «Про освіту» та його положенням не є завданням цієї статті. Автор прагнув зробити аналіз сутності інспірованого Угорщиною конфлікту крізь призму діяльності міжнародних організацій НАТО та ЄС, застосування вето у прийнятті рішень цими організаціями щодо відносин з Україною, а також запропонувати шляхи для його врегулювання. Викладені автором думки та судження в цій статті є результатом власних напрацювань і не обов'язково можуть збігатися з офіційною позицією МЗС та Адміністрації Президента України.

На відміну від Болгарії, Румунії та Польщі, яким також не сподобалось українське нововведення щодо навчання в школах українською мовою, тільки Угорщина висунула ультиматум Києву, примушуючи скасувати положення нового Закону України «Про освіту» щодо навчання в школах тільки українською мовою з 4 класу, а в іншому разі блокувати співробітництво за лінією НАТО та ЄС. Для прикладу здорової реакції варто згадати Грецію, застереження якої щодо мовного положення майже ніхто не помітив, хоча етнічних греків проживає на території України майже 90 тисяч.

У цивілізованій «старій» Європі складно уявити, що Німеччина висловила б не просто нарікання, а навіть погрожувала б Франції за те, що в школах французького регіону Ельзас (територія якого до 1918 року входила до складу Німеччини, яка намагалась її потім анексувати під час Другої світової війни) навчання здійснюється державною мовою – французькою, а не мовою сусідньої країни, хоч там і розмовляють частково ельзаською та німецькою мовами.

Традиційною мовою регіону Ельзас є ельзаська мова, один з алеманських діалектів верхньонімецької, близькоспоріднений швейцарському, німецької мови. Деякі франкські діалекти західної середньо-німецької також вживаються в північних районах Ельзасу. Проте ані ельзаська мова, ані франкські діалекти не мають офіційного статусу, хоча обидва варіанти нині визнаються мовами Франції та можуть вивчатися як предмети в ліцеях.

Після закінчення Другої світової війни та остаточного повернення під юрисдикцію Франції цих земель французький уряд проводив політику асиміляції. Відтоді вплив французької мови значно зріс і нині Ельзас є здебільшого франкомовною територією. Хоча Ельзас зазвичай називають двомовним краєм (французька й ельзаська мови), ситуація змінюється у бік повного одномов'я. Люди старшого віку досі говорять ельзаською вдома, але представники молодших поколінь спілкуються французькою навіть у сімейному колі, а от молодь, як правило, взагалі не розуміє ельзаської.

Із 1992 року в Ельзасі є паритетні двомовні школи, метою яких є зберегти місцеву ельзаську мову. Там навчання відбувається двома мовами – французькою та ельзаською (остання не є обов'язковою для вивчення). Німецьку мову викладають як іноземну у дитячих садках та школах. Нині там навчаються майже 5% учнів ельзаських шкіл. У ліцеях учні можуть отримати німецький атестат зрілості. Поза тим, в цьому регіоні єдиною офіційною мовою є французька. Варто зазначити, що в результаті адміністративно-територіальної реформи за новим законом від 16 липня 2015 року (схваленого Національними зборами та Сенатом Франції) було скорочено та об'єднано певні регіони Франції. В результаті об'єднання трьох регіонів з'явився новий з назвою – Ельзас-Шампань-Арден-Лорен [5].

Угорщина, на жаль, поки не готова слідувати франко-німецькому прикладу примирення у відносинах з усіма сусідами всупереч філософії свого членства в ЄС та НАТО. Реваншистські настрої угорського політичного істеблішменту щодо перегляду кордонів за Версальською та Ялтинською системами міжнародних відносин постійно підживлюються на всіх азимутах в сусідніх країнах, де проживають етнічні угорці (Румунії, Словаччині, Сербії та Україні). Запозичена у В. Путіна «формула захисту інтересів російських громадян в Криму та на Донбасі», схоже, стала основою

в основу зовнішньополітичної стратегії В. Орбана. Спершу вимога автономії для області з етнічними угорцями, а згодом – вимога про проведення референдуму про відокремлення.

Уже в серпні 2015 року у відносинах між Бухарестом та Будапештом розгорівся дипломатичний скандал. Прем'єр-міністр Угорщини В. Орбан розмістив на своїй сторінці у Facebook прапори румунських угорців-секеїв, герби та карту Королівства Угорщина зразка 1920 року, коли до Королівства входили землі Трансильванії. Показовим було, що угорський прем'єр розмістив свій пост після відвідування румунського міста Тушнадфюрдо (Бейле-Тушнад), де піддав нищівній критиці політику уряду Румунії щодо ставлення до угорської меншини.

У найбільшій області Румунії Трансильванії, яка до укладення Тріанонського договору 1920 року входила до складу «Великої Угорщини», проживає 600 тис. етнічних угорців. Загалом на території Румунії мешкає нині майже 1,5 млн етнічних угорців. Заморожений в часи холодної війни конфлікт інтересів між Румунією та Угорщиною щодо умов Тріанонського договору знову став предметом для сварок.

Румунський уряд засудив прагнення В. Орбана підіграти угорським націоналістам, вбачаючи у цьому ідеї сепаратизму. Адже офіційний Бухарест твердо виступає проти будь-яких розмов щодо створення регіональної автономії для двох мажоритарних округів в Трансильванії, де проживають здебільшого етнічні угорці. Своєю чергою, уряд В. Орбана відповів на ці закиди, мовляв розміщені ілюстрації просто показують історичні символи Угорщини, тож не можуть розглядатися як політична заява.

Варто нагадати, що ще в 2011 році усіх приголомшила звістка про те, що угорські «європосли» з Трансильванії відкривають представництво в Брюсселі. Новий офіс мав представляти інтереси регіону Секельфолд (південно-східна Трансильванія). Тоді цю спробу було засуджено на всіх рівнях й існування такого офісу було заблоковано.

Україні, можливо, варто більш ефективно використовувати спільну проблематику цих країн на двосторонньому рівні у переговорах з Угорщиною та через міжнародні організації, їхні органи, такі як ЄС, Рада Європи, ОБСЄ, Парламентська Асамблея НАТО. Також у 2018 році в багатьох країнах «Старої» Європи вшановують 100-річчя завершення Першої світової війни і нам, мабуть, варто активно використати відповідні конференції і пам'ятні заходи та інспірувати угорський істеблішмент до переосмислення та розуміння безперспективності подальшого роздмухування теми порушення прав етнічних угорців в сусідніх країнах.

Всупереч сценаріям розвитку більшості демократичних держав ЄС та НАТО, угорський прем'єр В. Орбан вважає В. Путіна своїм важливим союзником та зразком неліберальної моделі керівника країни.

Складається враження, що історія кривавого придушення радянськими танками в Будапешті революції навесні 1956 року та приєднання Угорщини до НАТО, яке сталося попри потужне протистояння Росії, не навчили Угорщину правильно обирати собі друзів.

На думку угорського експерта Пітера Креко, із проведенням прозахідної зовнішньої політики України, на відміну від її нейтрального статусу, позиції Угорщини та її безпековий складник значно зміцнюватимуться. Тому в інтересах безпеки Угорщини необхідно посилювати євроатлантичний процес України та всіляко допомагати в цьому, підсумовує угорський експерт [6].

Натомість амбіції В.Орбана стати впливовим актором у прийнятті рішень Європейською Радою, окрім імміграційної тематики, не знайшли свого відображення в конкретних кроках або пропозиціях. Є всі ознаки вбачати у діях В. Орбана намагання створити хаос, ніж реформувати ЄС, та отримувати від цього дивіденди, маневруючи як всередині країни, так і зовні в умовах загального безладу.

З одного боку, В. Орбан виступає палким прихильником політики ЄС щодо створення єдиного ринку, охорони зовнішніх кордонів ЄС та депортації нелегальних мігрантів, оборонної політики Євросоюзу, розширення ЄС, що є довготривалим процесом та наразі не вимагає жодних зобов'язань від Угорщини. З іншого боку, угорський прем'єр-міністр насправді сподівається поширити свій вплив за межі країни, створюючи сферу впливу у регіоні Західних Балкан через збільшення медіаприсутності в балканських країнах, укладення угод у сфері постачання енергоносіїв, а також лобіюючи вступ цих країн до Євросоюзу.

В урядовому оточенні не приховують справжні плани В. Орбана щодо створення навколо Угорщини та Польщі широкого блоку євроскептиків і в такий спосіб заповнити порожнечу після виходу найбільшого євроскептика – Великої Британії. Такий блок має всі шанси стати стримувальною або гальмівною силою для подальших інтеграційних намірів Франції та Німеччини.

В. Орбан не є тим політиком, якого можна було б порівняти зі «слухняним хлопчиком», який би боявся негативних наслідків своєї політики. Угорський прем'єр відверто погрожував застосувати право вето у переговорах щодо формування бюджету ЄС на 2017–2021 роки, проектом якого передбачалося виділення коштів країнам залежно від дотримання останніми демократичних стандартів [7].

Угорщина виступила всупереч економічним інтересам ЄС, погодившись після відмови ЄС щодо фінансування, дати контракт загальною вартістю 2,7 млрд дол. США на будівництво залізничної магістралі Будапешт–Белград китайській компанії в рамках виділення Китаєм кредитних коштів.

Починаючи з жовтня 2017 року, Угорщина вете усі засідання на рівнях міністрів оборони та закордонних справ за участю України в рамках Комісії Україна–НАТО. За таких обставин Польща звернулася до Генерального секретаря НАТО Є. Столтенберга стати посередником для врегулювання заблокованої ситуації між Угорщиною та Україною. Ще більшої гостроти набувало угорське блокування напередодні Саміту НАТО у Брюсселі 11–12 липня 2018 року.

В. Орбан погрожував заблокувати будь-яке рішення за підсумками засідання за участю Грузії та України. Лише в результаті плідних і тривалих багатосторонніх переговорів Україні вдалося досягти непростого (одночасно для України та Грузії) компромісного рішення щодо проведення засідання Північноатлантичної Ради НАТО з Грузією та Україною.

Глава Місії України при НАТО Вадим Пристайко назвав згоду Угорщини на проведення засідання у такому форматі «певним кроком назустріч із боку Будапешта». Він переконаний, що «спроби блокування участі України в Брюссельському Саміті НАТО – це максимум, якого дійшов конфлікт». Звісно, цей акцентований дипломатичною мовою меседж адресований, здебільшого, політикам в Будапешті. Втім з дипломатичних джерел відомо, що вирішальним для досягнення компромісу щодо цього засідання був тиск Вашингтона на Будапешт.

Варто наголосити, що за підсумками засідання ПАР–Грузія–Україна на Брюссельському саміті НАТО було оприлюднено документ «Заява від імені Головуючого на засіданні про відносини Україна–НАТО за підсумками засідання Північноатлантичної Ради з Грузією та Україною».

У п.2 цього документа було чітко зафіксовано, вочевидь за наполяганням Угорщини, наступне: *«Щодо Закону України про освіту, ухваленого Верховною Радою України у вересні 2017 року, країни–члени Альянсу закликали Україну цілковито виконати рекомендації і висновки Венеціанської комісії, причому Україна заявила про свою готовність до цього»* [8].

Винесення Угорщиною проблематики двосторонніх відносин на порядок денний співробітництва України з НАТО та ЄС викликало спочатку подив серед членів Європейського Союзу та Альянсу, а згодом перетворилося на втому й роздратування. Адже для всіх є очевидним, що блокування однією країною співпраці Україна–НАТО, особливо у сфері оборони та безпеки України, є вигідним тільки для Росії та її стратегії щодо розколу євроатлантичної єдності серед членів Альянсу.

Угорська політика стала зручним знаряддям російської зовнішньополітичної пропаганди, навіть того не усвідомлюючи. Отже, угорське вето в НАТО стало небезпечним для самого Альянсу. За таких обставин не складно спрогнозувати, що в Альянсі відновляться дискусії щодо обмеження ситуацій застосування або модифікації принципу консенсусу

у прийнятті рішень. Угорщині не дадуть змогу експлуатувати мову шантажу і використовувати для цього майданчик НАТО. Термін для вибачення цієї угорської примхи вже давно вичерпано.

Є побоювання, що антипродуктивна поведінка Угорщини в рамках ЄС та НАТО може зашкодити й іміджу інших країн Центральної та Східної Європи, які є членами цих організацій, та негативно позначитися на фінансуванні масштабних інфраструктурних проектів, виділенні регіональних субсидій для слабorozвинених регіонів та фермерських господарств тощо.

Практика застосування вето в НАТО для вирішення суперечливих питань у двосторонніх відносинах між союзниками або з третіми країнами стає дедалі більш вживаною та загрозовою для єдності Альянсу. Процес розширення НАТО також гальмується через десятилітній шантаж Грецією щодо примушення колишньої республіки Македонії змінити назву країни як умова для зняття вето на її вступ до НАТО. Така поведінка деяких союзників збільшує кількість прихильників реформи принципу консенсусу.

Зважаючи на всі чинники, що формують претензії Угорщини до України та використання НАТО як майданчика для шантажу, для налагодження з Угорщиною конструктивного діалогу, можливо, доцільно створити міжвідомчу (на рівні заступників міністрів освіти та/або культури, закордонних справ) українсько-угорську групу, запросивши до її складу посередників країни-члени ЄС та НАТО – Румунію, Словаччину, Польщу, Чехію, Австрію, Німеччину та Францію. Вибір саме цих країн зумовлений тим, що частина з них у відносинах з Угорщиною має схожу проблему щодо прав етнічних угорців, тоді як Франція та Німеччина зможуть поділитися своїм досвідом повоєнного примирення населення у прикордонних регіонах і цивілізованого вирішення мовного питання. Початковою платформою для цієї ініціативи може стати майданчик у форматі «Вишеградська четвірка + Україна». Виступити з відповідною ініціативою могли б, приміром, Польща або Словаччина.

На додаток до політико-дипломатичних зусиль вагому роль у врегулюванні напруги у відносинах із Будапештом мають відігравати неурядові організації та експертне середовище через проведення форумів та наукових конференцій для обговорення вищезазначеної проблематики.

За умови готовності Будапешта до конструктивного діалогу в нашому арсеналі є спектр конкретних кроків, які поліпшать сусідські відносини:

- започаткування щорічного проведення тижнів українського та угорського кіно в двох країнах;
- проведення в 2019 році Днів угорської культури в Україні та, відповідно, згодом аналогічні культурно-мистецькі заходи України в Угорщині;
- відкриття інформаційно-культурних центрів в Ужгороді та Будапешті;

– розширення програм обміну і стажування студентів між університетами двох країн;

– організація поїздок бізнес-делегацій до регіонів, прес-турів тощо.

Можливо, варто поновити практику, яка була раніше, наприклад, у Київському університеті театру та кіно ім. Карпенка-Карого, де щороку формувалося повноцінне угорське відділення, на яке набирали студентів з етнічних угорців. Україна готова і завжди вивчатиме мови сусідів, але ніколи не прийме мову шантажу.

1. Speech by Foreign Minister Sigmar Gabriel at the Munich Security Conference [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/newsroom/news/rede-muenchner-sicherheitskonferenz/1602662>.
2. «Ukraine has stabbed Hungary in the back by amending its education act» [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.kormany.hu/en/ministry-of-foreign-affairs-and-trade/news/ukraine-has-stabbed-hungary-in-the-back-by-amending-its-education-act>.
3. Веб-портал Президента України, Виступ Президента України на пленарному засіданні Парламентської асамблеї Ради Європи, 11 вересня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-plenarnomu-zasidanni-parlament-43850>.
4. Transcript of the records. Speech made by the President of Ukraine Petro Poroshenko and Q&A, 11 September 2017. Site web Parliamentary Assembly Council of Europe. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/Speeches/Speech-XML2HTML-EN.asp?SpeechID=263>.
5. Веб-портал Уряду Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gouvernement.fr/action/la-reforme-territoriale>.
6. Hungary: a Foreign Policy Stress-Test Case for NATO and the European Union? 30 May 2018, Péter Krekó [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://eu.boell.org/en/2018/05/30/hungary-foreign-policy-stress-test-case-nato-and-european-union>.
7. Hungary's Orban threatens EU budget veto, 04.05.18, FRANCE24 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.france24.com/en/20180504-hungarys-orban-threatens-eu-budget-veto>.
8. Chairman's statement on NATO-Ukraine following the meeting of the North Atlantic Council with Georgia and Ukraine at the Brussels Summit [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: Electronic access https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156623.htm.

Serhii ESAULOV,
diplomat, postgraduate student
at the Institute of International Relations
of Taras Shevchenko National University of Kyiv

FOREIGN POLICY OF HUNGARY TOWARDS UKRAINE OR “EUROPEAN MENU À LA CARTE”

Abstract. The author raises the issue of settling conflicts around the world and discusses modern attempts to establish law and order. Particular attention is paid to the intricate relations between Hungary and Ukraine. With Russia’s aggression against Ukraine there was ruined a system of international relations, which provided for the rule of law, the right to settle disputes without applying military tools, force or threats. Russia initiated a new precedent of impunity, insolent violation of the fundamental norms of international law, and demonstrated the world how the borders may be redrawn as one sees fit and “bring historical justice”.

The author notes that one of the reasons for the escalation of the conflict between Hungary and Ukraine has become the language issue. Still, however pity it is, all attempts of the Ukrainian side to resolve conflict matters have appeared to be vane, since Budapest is reluctant to listen to and consider any arguments of Kyiv, being fully distracted by its demand.

It is hard to imagine that in civilized “old” Europe, Germany, for instance, would express claims or even threaten France for the fact that pupils in schools of the French region of Alsace (until 1918, its territory formed part of Germany that attempted to annex it at times of the Second World War) are taught in the official language – French, not in the language of the neighbouring country, even though the Alsatian and German languages are equally spoken there.

Unfortunately, Hungary seems not to be ready to follow the example of the Franco-German reconciliation in terms of relations with all neighbours, despite the philosophy of its membership in the EU and NATO. The revenge-seeking attitudes of the Hungarian political establishment regarding the revision of borders according to the Versailles and Yalta systems of international relations are constantly boosted in all directions in the neighbouring countries, where ethnic Hungarians live (Romania, Slovakia, Serbia and Ukraine). The so-called “formula of protecting interests of Russian citizens in Crimea and Donbas” adopted from Putin has apparently laid the foundation for the foreign policy strategy of V. Orban. First, as regards the appeal to make the region of ethnic Hungarians’ residence autonomous and subsequently – the appeal to hold a referendum on separation.

The author summarizes that along with the political and diplomatic efforts, a substantial role in easing the tension in relations with Budapest should be played by non-governmental organizations and the expert community though holding forums and scientific conferences aiming at discussing the above-mentioned issues.

Keywords: Hungary, conflict, Law on Language, geopolitics, strategies, foreign policy, Ukraine.